

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2560¹

ภูเบศ ปลายชุม²

สิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 43 “บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ” (1) อนุรักษ์ พื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงาม ทั้งของท้องถิ่นและของชาติ (2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ (3) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน หรือชุมชน หรือคว่นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้น โดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ (4) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน สิทธิของบุคคลและชุมชนตามวรรคหนึ่ง หมายความว่ารวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย

ประการแรก สภาพปัญหาเรื่องสิทธิชุมชนที่เกิดขึ้นท่ามกลางสังคมที่เร่งรีบวิ่งตามความเจริญของโลก ตะวันตกหรือในประเทศที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้านตามที่เกิดขึ้นนั้น เป็นบ่อเกิดของโครงการขนาดเล็ก ๆ ถึงขนาดยักษ์ใหญ่และส่วนที่มีภารกิจสร้างแบ่งออกเป็นตึกอาคาร บ้านเรือน อุตสาหกรรม เขื่อน ถนน ระบบขนส่งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ผลผลิตทางเคมี เครื่องใช้ไม้สอยของมนุษย์ รวมทั้งการรักษาโรค นับวันยังมีความทันสมัยและมีความก้าวหน้า

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐ สันตาสว่าง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์จุฑามาศ นิสารัตน์ และ รองศาสตราจารย์อรรณพ พจนานูรัตน์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงบางนา

อย่างไรไม่มีวันจบสิ้น ที่ดินที่มีอยู่อย่างจำกัดต้องตกเป็นเป้าหมายของผู้คนในสังคมนับวันยิ่งมีการชื้อแย่งกันจนกลายเป็นปัญหามากมาย อีกทั้งมีการตัดไม้ทำลายป่าเพราะผู้คนมีความต้องการมากขึ้นจนเกิดสภาพปัญหาที่เห็นเด่นชัดขึ้นทุกวัน เช่น ภูเขาหัวโล้น ตลอดจนการทำเหมืองแร่ทองคำ อุตสาหกรรมเหมืองแร่ประเภทแยกแร่หรือที่เกี่ยวข้อง เรื่องราวเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมหรือในชุมชนทั่วราชอาณาจักรไม่ว่าชุมชนนั้นจะต้องพบกับโครงการอะไรแต่ผู้คนหรือสมาชิกในชุมชนที่เคยมีดินที่สะอาดปราศจากการตกค้างของเคมีอันตรายมีน้ำที่สะอาดมีอากาศที่บริสุทธิ์และมีความอุดมสมบูรณ์ ป่าเขา ลำเนา ไพร ภูเขา หนอง บึง ห้วย หาร หรือแหล่งน้ำที่ใสสะอาด ความหลากหลายทางชีวภาพ สัตว์ป่าและป่าไม้ที่อุดม ระบบนิเวศน์ที่พึ่งพาอาศัยในท่ามกลางธรรมชาติ วิถีชุมชนที่มีประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ดังกล่าวเหล่านั้นเป็นความหลากหลายที่สมดุลและยั่งยืน แต่ปัจจุบันมีสภาพปัญหาที่รุนแรง

ประการที่สอง สาเหตุของปัญหาตามทฤษฎีการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยประชาชนเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนในรัฐสภาโดยมีฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ที่มีหน้าที่ตามกฎหมายโดยกำหนดให้ทำงานบริการสาธารณะ และมุ่งเน้นให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพเป็นสำคัญ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดซึ่งรัฐจะต้องทำหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดเริ่มตั้งแต่การออกกฎหมายจัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญมิได้การจะออกกฎหมายที่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพบุคคลใดไม่สามารถกระทำได้เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติ ด้วยความก้าวหน้าของโลกความจริงที่บุคคลต่าง ๆ ทุกประเทศต่างมีความสัมพันธ์ต่อกันเป็นสาเหตุทำให้มีการติดต่อสื่อสารตลอดถึงมีการพึ่งพาอาศัยต่อกัน แม้ต่างชาติ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม เพศ วัย อาชีพ ฐานะ ภาษา สีผิว หรือความแตกต่างอย่างอื่นก็ตาม จึงทำให้เห็นได้ว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีความยิ่งใหญ่และมีแนวคิดที่ดีมีการรักษาความสงบเรียบร้อยตามหลักศีลธรรมอันดีของสังคมไว้เป็นสิ่งสูงสุดสิ่งเหล่านี้เป็นหลักฐานที่ปรากฏให้เห็นมาตลอดว่าความเชื่อโยงระหว่างสังคมเกิดจากการยินยอมที่จะพุดคุยเจรจาหรือต่อกันเมื่อมีความจำเป็นและเพื่อความอยู่รอดอาจดูได้จากหลักฐานอันเป็นที่มาของ GAAT หมายถึง General Agreement on Tariffs and Trade (ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า) ซึ่งเป็นข้อตกลงทางการค้าระดับโลกก่อน WTO และปี 2024 WTO มีสมาชิก 164 ประเทศ แม้ในประเทศที่มีการพัฒนาด้านกฎหมายล่าช้าและล่าหลังแต่สังคมนั้น ๆ ก็จะเกิดเสียงเรียกร้องให้รัฐปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของบ้านเมืองให้ทันสมัยขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้สาเหตุของปัญหาประเด็นปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 คือ 1.ปัญหาเกี่ยวกับความหมายของชุมชน 2.ปัญหาการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติสิทธิชุมชนจากสิทธิชุมชนไปเป็นหน้าที่ของรัฐเป็นหลัก 3.ปัญหาไม่มีกฎหมายรองรับ 4.ปัญหาการที่ชุมชนไม่เป็นนิติบุคคล เห็นได้ว่าสาเหตุของปัญหาทั้ง 4 ข้อนั้นเกิดจากฝ่ายนิติบัญญัติทั้งสิ้น

ประการที่สาม ผลกระทบปรากฏให้เห็นว่าตามสภาพปัญหาและสาเหตุดังที่ได้กล่าวข้างต้นส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงและยังขัดแย้งต่อเจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อย่างสิ้นเชิง อาทิ ดังตัวอย่างปัญหาชุมชนชาวกะเหรี่ยงในประเทศไทยมีประวัติความเป็นมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่บนภูเขาทางภาคเหนือหลายจังหวัด และกาญจนบุรี คดี “ปู่คออี้” ผู้นำทางจิตวิญญาณชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอย อยู่มานานมีประเพณีวัฒนธรรม แต่ไม่สามารถใช้สิทธิชุมชนได้ อีกตัวอย่างคดีเหมืองแร่ทองคำ จังหวัดเลย (บ้านนาหนองบง - บริษัททุ่งคา จำกัด) ส่งผลกระทบต่อชุมชนด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม และมีตัวอย่างคดีคดีจังหวัดกาญจนบุรี การทำเหมืองแร่ที่มีสารตะกั่วไหลลงสู่ลำห้วยคลิตี้และสารตะกั่วเข้าสู่ร่างกายชาวบ้านทำให้เกิดโรคมะเร็งไขกระดูกและตายทั้งสัตว์เลี้ยงพืชผักผลไม้รวมทั้งดินพื้นที่เกษตรเสื่อมโทรม ไม่มีหนทางฟื้นฟูหรืออย่างน้อยต้องใช้เวลา 300 ปี อาจฟื้นฟูได้ตามที่นักวิชาการแจ้งให้ทราบ ในพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ชาวบ้านได้รับผลกระทบจึงได้เรียกร้องด้วยการร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐจนเป็นข่าวหลายครั้ง ชายฝั่งริมทะเลอำเภอปากพนังตลอดไปทางอำเภอหัวไทร อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา โครงการการลงทุนติดตั้ง Wind turbine กังหันลมที่ผลิตไฟฟ้า ติดตั้งตลอดแนวลงไปทางปัตตานีเรื่อยไปจะเห็นได้ว่าเป็นการคุกคามชุมชนอย่างหนึ่งที่ชุมชนไม่มีสิทธิใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของชุมชนได้อย่างสิ้นเชิงหรือไม่สามารถใช้สิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้ ชาวมอแกนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ก็ไม่สามารถใช้สิทธิชุมชนได้เช่นกัน เมื่อผลกระทบเกิดขึ้นกับชุมชนคนที่อยู่อาศัยในราชอาณาจักรไทยอย่างแท้จริง ซึ่งไม่นับรวมถึงผู้อพยพชาวเขมร, โรฮิงยา, เป็นต้น อันทำให้เห็นว่าได้เกิดผลกระทบอย่างร้ายแรงฉะนั้นในอนาคตไม่มีใครที่สามารถยืนยันได้ว่ารัฐจะให้โอกาสชุมชนได้รับสิทธิชุมชนดังที่กล่าวนี้เมื่อไรและใครจะเริ่มต้น ดังนั้นด้วยเหตุผลที่เห็นได้ว่าทั่วโลกจะมีการพัฒนาระบบกฎหมายประเด็นการรับรองสิทธิชุมชนตามหลักนิติธรรมให้สอดคล้องกับกลไกสากลเป็นสำคัญ

ประการที่สี่ แนวทางแก้ไขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้วางหลักไว้ใน “มาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ (2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ” เห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการให้บุคคลและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการหรือบริหารจัดการตามกระบวนการมีส่วนร่วมตามที่กฎหมายบัญญัติ ปรากฏว่าเมื่อฝ่ายนิติบัญญัติไม่ออกกฎหมายรองรับสิทธิชุมชนดังกล่าวบุคคลและชุมชนก็ไม่สามารถที่จะให้สิทธิชุมชนได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นได้ เมื่อกำหนดถึงสภาพปัญหา คือ “1. ปัญหาเกี่ยวกับความหมายของชุมชน 2. ปัญหาการเปลี่ยนแปลง

บทบัญญัติสิทธิชุมชนจากสิทธิชุมชนไปเป็นหน้าที่ของรัฐเป็นหลัก 3. ปัญหาไม่มีกฎหมายรองรับ 4. ปัญหาการที่ชุมชนไม่เป็นนิติบุคคล”

ข้าพเจ้าได้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยคณะกรรมการชุมชนของเทศบาล พ.ศ.2564 ใน ข้อ 1. ว่า ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่าระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยคณะกรรมการชุมชนของเทศบาล พ.ศ.2564 “และให้หมายความรวมถึงชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา เพื่อได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง โดยอนุโลม ไม่รวมถึงชุมชนผู้อพยพชาวเขมร, ชาวโรฮิงยา, ข้อเสนอแนะดังกล่าวทำให้ชุมชนที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล, กรุงเทพมหานคร, และเมืองพัทยา, มีความหมายเป็นชุมชนตามกฎหมายและสามารถเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ 2. ปัญหาการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติสิทธิชุมชนจากสิทธิชุมชนไปเป็นหน้าที่ของรัฐเป็นหลัก แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช. 2561 มาตรา 45 วรรคใหม่ว่า “เมื่อชุมชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ถูกกระทบกระเทือนสิทธิหน้าที่จากการกระทำทางกายภาพ หรือการกระทำทางนิติกรรมให้ชุมชนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรงและศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณา” ข้อเสนอแนะดังกล่าวเพื่อแก้ไขปัญหาและป้องกันเกี่ยวกับการกระทำในการสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ ละเลย ล่าช้า ละเมิด ละเว้น และประวิงคดี แก้ไขเพิ่มเติมว่า และเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน “ให้ชุมชนที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล, กรุงเทพมหานคร, และเมืองพัทยา, อาศัยใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยฉบับนี้ได้โดยอนุโลม” ไม่รวมถึงผู้อพยพชาวเขมร, โรฮิงญา, 3. ปัญหาไม่มีกฎหมายรองรับ แก้ไขเพิ่มเติมในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่า และเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน “ให้ชุมชนที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล, กรุงเทพมหานคร, และเมืองพัทยา, อาศัยใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยฉบับนี้ได้โดยอนุโลม” ไม่รวมถึงผู้อพยพชาวเขมร, โรฮิงญา, ข้อเสนอแนะดังกล่าวเพื่อให้มีกฎหมายรองรับการใช้สิทธิชุมชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และเกิดความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนเป็นอย่างดีโดยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนที่เป็นชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตามกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ เกิดการป้องกันหรือปกป้องผลร้ายที่จะตกแก่ชุมชนซึ่งนำไปสู่ความมั่นคงในชุมชนเป็นอย่างดี 4. ปัญหาการที่ชุมชนไม่เป็นนิติบุคคล” แก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงว่าด้วยการจดทะเบียนมูลนิธิการค้าและกิจการ และการทะเบียนมูลนิธิ พุทธศักราช 2545 ว่า ชุมชนยื่นคำร้องขอจดทะเบียนมูลนิธิเป็นนิติบุคคล เพื่อใช้สิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 43 ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนา และการดำรงวิถีชีวิตของตน เข้าเป็นคู่ความคดี ทำ MOU กับรัฐ

รวมถึงสิทธิหน้าที่โดยชอบ, ข้อเสนอแนะดังกล่าวเพื่อให้สิทธิชุมชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และมีฐานะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช 2535 ตามมาตรา 66 นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ภายในขอบแห่งอำนาจหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ ดังได้บัญญัติหรือกำหนดไว้ในกฎหมาย ข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง และตามมาตรา 67 ภายใต้มาตรา 66 นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งโดยสภาพจะพึงมีพึงเป็นได้ เฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น

ประการต่อมา เมื่อเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกาในด้านสิทธิชุมชนตามกฎหมายจะเห็นว่าแผนการปฏิบัติ ตามข้อกฎหมายของไทยในประเด็นสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญ 2560 ต่างกับสหรัฐอเมริกาเริ่มตั้งแต่ประเด็น สถานะกฎหมายสหรัฐอเมริกามีกฎหมายเฉพาะ และระบบปกครองตนเองของชนพื้นเมือง ไทยบัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญแต่ไม่มีกฎหมายที่รองรับชัดเจน ประเด็นสิทธิในทรัพยากรของสหรัฐอเมริกาชุมชนชนพื้นเมืองมี สิทธิจัดการรวมทั้งที่ดิน น้ำ ป่าในเขตของตน แต่ไทยส่วนใหญ่ยังถูกควบคุมโดยรัฐ ประเด็นกรณีมีส่วนร่วมใน นโยบายสหรัฐอเมริกามีกระบวนการ EIA การรับฟังความคิดเห็นที่มีผลทางกฎหมาย ไทยมีการจัดเวทีรับฟัง แต่ ไม่ได้มีผลผูกพันเสมอไป ประเด็นสิทธิปกครองตนเองสหรัฐอเมริกาสหพันธ์ชนเผ่าพื้นเมืองมีอำนาจคล้ายรัฐบาล ท้องถิ่นไทยยังไม่มีกฎหมายรองรับสิทธิชุมชนในการปกครองตนเองอย่างแท้จริง ด้วยสภาพปัญหาทางกฎหมาย ที่เกิดขึ้นมานั้นส่งผลให้รัฐบาลบริหารจัดการเพียงฝ่ายเดียวจึงทำให้เกิดภาพที่เห็นตามจริงว่าบ้านเมืองกำลัง ประสบกับปัญหารอบด้านไม่ว่าด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาแหล่งน้ำ ที่ดิน หรือ ภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรม และยังเป็นปัญหาที่เรื้อรังมานานนับหลายสิบปี

ญี่ปุ่น การเปรียบเทียบ "กฎหมายสิทธิชุมชน" ระหว่าง ประเทศญี่ปุ่น และ ประเทศไทย เป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างมาก เพราะทั้งสองประเทศมีโครงสร้างทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และมีการให้ความสำคัญ กับ "ชุมชน" ในระดับหนึ่ง แต่มีความแตกต่างด้านการปฏิบัติและการบังคับใช้พอสมควร ความหมายของ "สิทธิ ชุมชน" สิทธิชุมชน คือ สิทธิของประชาชนกลุ่มหนึ่งที่อยู่ร่วมกันในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการจัดการ ทรัพยากร สิทธิในการแสดงออก สิทธิในการร่วมตัดสินใจทางการเมือง สิทธิในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และ ญี่ปุ่นให้ความสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นอันดับสูงสุดและมีกฎหมายรองรับอย่างชัดเจนจน กลายเป็นเรื่องปกติของชุมชนเมื่อมีโครงการใดที่กระทบกระเทือนหรืออาจส่งผลกระทบต่อชุมชน บุคคลที่เข้าร่วมในกระบวนการดังกล่าวใช้สิทธิชุมชนทวงถามได้ปกติ ฉะนั้นกฎหมายของญี่ปุ่นจึงให้ความ เสมอภาคและเป็นธรรมกับชุมชนจนเป็นที่มาของการพัฒนาพื้นที่ กลุ่ม ชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจึงเกิดการยอมรับต่อส่วนรวมที่เป็นสาธารณะสิ่งใดที่มีอยู่ในชุมชนกลับเป็นสิ่งที่ล้ำค่าของสังคมเสมอมาถึงปัจจุบัน

ประการสุดท้ายการเขียนบทความในครั้งนี้เพื่อชี้ช่องให้เห็นว่าจากการศึกษาอิสระโดยการค้นคว้าวรรณกรรมส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิชุมชนนั้นมีความสัมพันธ์กันทางกฎหมายเริ่มตั้งแต่สิทธิชุมชนระดับในราชอาณาจักรไทยไปถึงสิทธิชุมชนสหรัฐอเมริกา, ญี่ปุ่น, และค้นคว้าอิสระพบว่าเรื่องสิทธิชุมชนระดับสากลหมายถึง สิทธิของกลุ่มคนในชุมชนที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการ อนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน เช่น สิทธิในการมีชีวิต สิทธิในการแสดงออก และการอยู่ร่วมกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ซึ่งได้รับการรับรองผ่านอนุสัญญาและปฏิญญาระหว่างประเทศ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน UDHR และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนและประเทศอย่างสมดุล สาระสำคัญของสิทธิชุมชนระดับสากลการมีส่วนร่วมชุมชนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และทรัพยากรของตนเองการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การดูแลรักษาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน การอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญา การรักษาจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา การเชื่อมโยงกับสิทธิมนุษยชน สิทธิชุมชนไม่ใช่เรื่องแยก แต่เป็นส่วนหนึ่งของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่รัฐต้องรับรอง แนวคิดและพัฒนาการพัฒนาขึ้นหลังจากการตั้งองค์การสหประชาชาติ UN

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าเขียนบทความ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เริ่มตั้งแต่ทำความเข้าใจในสภาพปัญหาส่วนหนึ่งให้เห็นถึงอุปสรรคในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับสิทธิชุมชนอันเป็นเหตุร้ายที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลและชุมชนตามตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาโดยหาทางช่วยเหลือชุมชนให้รอดพ้นเงื้อมมือของนายทุนผู้แสวงหากำไรต่อไปในอนาคตอย่างละเอียดซึ่งไม่่ง่ายนักที่จะแบ่งบทบาทหรืออำนาจทางกฎหมายลงสู่ชุมชนเพื่อชุมชนใช้สิทธิได้ตามรัฐธรรมนูญต่อไป คราบใดที่ฝ่ายนิติบัญญัติไม่ออกกฎหมายรับรองสิทธิชุมชนบัดนั้นก็ไม่สามารถที่จะทำให้บุคคลและชุมชนมีสิทธิชุมชนตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

- ณัฐ สันตาสว่าง. กฎหมายปกครองชั้นสูง. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 13.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. คำอธิบายกฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.2553
- กิจบดี ก้องเบญจภูษ. หลักกฎหมายมหาชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553.
- สุมาลี วงษ์วิทิต. ระเบียบวิธีวิจัยทางกฎหมาย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง หน้า 402 – 403.
- พัฒนา เรือนใจดี. กฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 104. จตุพร วงศ์ทองสรรค์
หลักกฎหมายระหว่างประเทศชั้นสูง. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 305.
- จรัญ โฆษณานันท์. นิติปรัชญา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 160.
- ประเทือง ธนิยผล. การบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 4.

วิทยานิพนธ์

- นางสาวภัทรสุดา วรสาร. “สิทธิในเสรีภาพทางวิชาการ: ศึกษารัฐธรรมนูญไทยเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญ
ต่างประเทศ”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2559

สืบค้นทางอิเล็กทรอนิกส์

www.orst.go.th สำนักงานราชบัณฑิตยสภาเว็บไซต์

สืบค้นเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2568

[https://iwgia.org/images/publications/new-publications/Urak-](https://iwgia.org/images/publications/new-publications/Urak-Lawoy_report_Thailand_synthesis_report_Thai.pdf)

[Lawoy_report_Thailand_synthesis_report_Thai.pdf](https://iwgia.org/images/publications/new-publications/Urak-Lawoy_report_Thailand_synthesis_report_Thai.pdf)

สืบค้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2568

<https://www.youtube.com/watch?v=m5ebMtDxovo>

สืบค้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2568

<https://chatgpt.com/> คดีการทำเหมืองแร่ที่ชาวบ้านได้รับผลกระทบร้ายแรงเหมืองทองคำ จังหวัดเลย

สืบค้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2568

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jonw/article/view/263715>

สืบค้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2560

<https://dictionary.orst.go.th/index.php> พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

สืบค้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2568

<https://www.sac.or.th/portal/th/article/detail/243>

สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2568

<https://chatgpt.com/>

สืบค้น 27 สิงหาคม 2568

https://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B9%80%E0%B8%9B%E0%B9%87%E0%B8%99%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B9%81%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%88%E0%B8%95%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%A3%E0%B8%B1E0%B8%90%E0%B8%98%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%99%E0%B8%B9%E0%B8%8D%E0%B9%81%E0%B8%AB%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%93%E0%B8%B2%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2_%E0%B8%9E%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%A8%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%8A_2550

สืบค้นวันที่ 27 สิงหาคม 2568

<https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>

สืบค้นเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2568

<https://theactive.thaipbs.or.th/news/marginalpeople-20250505>

สืบค้นเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2568

<https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>

สืบค้นเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2568

<https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/012/1.PDF>

สืบค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2568

https://chatgpt.com/?utm_source=google&utm_medium=paidsearch_brand&utm_campaign=GOOG_C_SEM_GBR_Core_CHT_BAU_ACQ_PER_MIX_ALL_APAC_TH_TH_053025&utm_term=chatgpt&utm_content=180298736157&utm_ad=755325108453&utm_match=p&gad_source=1&gad_campaignid=22623604963&gclid=EAIaIQobChMIo9OF5OmsjwMVN6NmAh2G4gmBEAAYASAAEgIpPvD_BwE

สืบค้นวันที่ 28 สิงหาคม 2568

<https://chatgpt.com/> กฎหมายสิทธิชุมชนญี่ปุ่นเปรียบเทียบกับไทย

สืบค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2568

<https://waymagazine.org/klity-after-the-judgment/>

สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2568

<https://crcfthailand.org/2013/02/12/2375/>

สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2568

<https://greennews.agency/?p=15145>

สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2568

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยคณะกรรมการชุมชนของเทศบาล พุทธศักราช 2564 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พุทธศักราช 2566

กฎกระทรวงว่าด้วยการจดทะเบียนมูลนิธิ การดำเนินกิจการ และการทะเบียนมูลนิธิ พุทธศักราช 2545

เอกสารอื่น ๆ

ไพโรจน์ มินเต็ม. เอกสารประกอบการบรรยาย(ชุดที่ 1) โครงการอบรมกฎหมายปกครองและวิธีพิจารณา
กฎหมายปกครองชั้นสูง รุ่นที่ 2. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 19 มิถุนายน 2565.